© Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі «Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў»

РТ–2018/2019 гг. Этап III

Тэматычнае кансультаванне па беларускай мове

Варыянт 2

Заданне. **Адказ**	**Разбор задання**	**Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу**	**Вучэбны дапаможнік**
А1. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы напісаны правільна: 1) Віцебская ***Вобласць***; 2) лясныя ***пралескі***; 3) планета ***Венера***; 4) аповесць ***«Насцечка»***; 5) вопытны ***Аграном***. **Адказ:** 2,3,4	1) *Віцебская* ***вобласць*** → назоўнік, які абазначае родавую назву адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі, з’яўляецца агульным і пішацца з малой літары; 2) *лясныя* ***пралескі*** → назоўнік, які абазначае назву расліны, з’яўляецца агульным і пішацца з малой літары; 3) *планета* ***Венера*** → назоўнік, які абазначае назву астранамічнага аб’екта, з’яўляецца ўласным і пішацца з вялікай літары; 4) *аповесць* ***«Насцечка»*** → назоўнік, які абазначае назву літаратурнага твора, з’яўляецца ўласным і пішацца з вялікай літары; 5) *вопытны* ***аграном*** → назоўнік, які абазначае назву прафесіі, з’яўляецца агульным і пішацца з малой літары	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс агульных і ўласных назоўнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 9. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 18, 27
А2. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару ***а***: 1) галант_рэя; 2) ш_дэўр; 3) ц_гляны; 4) р_дканаселены; 5) шыр_кадаступны. **Адказ:** 1,3	1) *галант**а**рэ́я* → запазычанае слова, у якім у адпаведнасці з беларускім літаратурным вымаўленнем не пад націскам пішацца літара ***а***; 2) *ш**э**дэ́ўр* → пасля зацвярдзелага зычнага [***ш***] у сярэдзіне запазычанага слова і не пад націскам захоўваецца літара ***э***; 3) ***ц**а**гля́ны*** → спрадвечна беларускае слова, у якім не пад націскам гук [**э**] пераходзіць у гук [**а**], што і перадаецца на пісьме: *цэ́гла* – ***цагля́ны***;	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс галосных ***о***, ***э***, ***а***	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 34. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА,

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	4) *рэдканасе́лены* → у першай частцы складанага слова і не пад націскам захоўваецца літара ***э***; 5) *шыр**о**кадасту́пны* → націск падае не на першы склад другой часткі складанага слова, таму ў першай яго частцы пішацца літара ***о***		2014; § 33. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 15, 26
А3. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару ***я***: 1) жыцц_радасны; 2) ц_плыня; 3) персп_ктыва; 4) за_ц; 5) в_ршыня. **Адказ:** 1,4,5	1) *жыцц**я**ра́дасны* → складанае слова, у якім пішацца злучальная літара ***я***, бо націск падае на першы склад другой яго часткі; 2) *ц**е**плыня́* → спрадвечна беларускае слова, у якім не ў першым пераднаціскным складзе пішацца літара ***е***; 3) *персп**е**кты́ва* → запазычанае слова, у якім незалежна ад месца націску пішацца літара ***е***; 4) *за́**я**ц* → спрадвечна беларускае слова, у суфіксе якога незалежна ад месца націску захоўваецца літара ***я***; 5) *в**я**ршы́ня* → спрадвечна беларускае слова, у якім у першым складзе перад націскам пішацца літара ***я***	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс галосных ***е***, ***ё***, ***я***	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 35. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15
А4. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы напісаны правільна: 1) вядомы ***ўніверсітэт***; 2) дзядзька ***Уладзімір***; 3) кароткі ***ўступ***; 4) ганаровы ***прэзідыўм***; 5) блакітны ***шолк***. **Адказ:** 1,2,3	1) *вядомы **ўніверсітэт*** → пасля галоснага ў пачатку запазычанага слова не пад націскам пішацца літара ***ў*** (нескладовае); 2) *дзядзька **Уладзімір*** → у пачатку ўласнай назвы пішацца літара ***У*** (складовае) і пасля галоснага; 3) *кароткі **ўступ*** → пасля слова, якое заканчваецца на галосны, пішацца літара ***ў*** (нескладовае); 4) *ганаровы **прэзідыум*** → у запазычаным слове, якое заканчваецца на ***-ум***, пішацца літара ***у*** (складовае); 5) *блакітны **шоўк*** → слова, у якім адбылася замена зычнага гука [***л***] на зычны гук [***ў***]	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс ***у–ў***	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 8. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15

Заданне. **Адказ**	**Разбор задання**	**Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу**	**Вучэбны дапаможнік**
	(параўнайце ў рускай мове: ***шёлк***)		
А5. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць ***ь***: 1) мыш_; 2) прамен_чык; 3) дз_веры; 4) міл_ён; 5) голуб_. **Адказ:** 2,4	1) *мыш* → пасля зацвярдзелага зычнага [***ш***] *мяккі знак* не пішацца; 2) *прамен**ь**чык* → у назоўніку, утваральная аснова якога заканчваецца на -***нь*** (*прамень*), перад памяншальна-ласкальным суфіксам -***чык***- пішацца *мяккі знак*; 3) *дзверы* → пасля зычнага [***дз'***] перад мяккім зычным [***в'***] *мяккі знак* не пішацца; 4) *міл**ь**ён* → у слове іншамоўнага паходжання пасля зычнага [***л'***] перад літарай ***ё***, што абазначае два гукі [***йо***], пішацца *раздзяляльны* ***ь***; 5) *голуб* → пасля губнога зычнага [***п***] ([*голуп*]) *мяккі знак* не пішацца	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс мяккага знака	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 5, 6. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 17
А6. Адзначце правільна напісаныя словы: 1) бястрашны; 2) раздолье; 3) замежжа; 4) каменны; 5) тэлеграма. **Адказ:** 3,4,5	1) *бя**сс**трашны* → спалучэнне аднолькавых зычных гукаў на стыку прыстаўкі і кораня перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (***сс***); 2) *раздо**лле*** → падаўжэнне зычнага гука [***л'***] у становішчы паміж галоснымі перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (***лл***); 3) *заме**жжа*** → падаўжэнне зычнага гука [***ж***] у становішчы паміж галоснымі перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (***жж***); 4) *каме**нн**ы* → спалучэнне аднолькавых зычных гукаў на стыку кораня і суфікса перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (***нн***); 5) *тэлегра**м**а* → у слове іншамоўнага паходжання падаўжэнне зычных гукаў не адбываецца і пішацца адна літара ***м***	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Падоўжаныя зычныя, іх правапіс	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 9. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15
А7. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару ***с***: 1) нарэ_ка;	1) *нарэзка* → аглушэнне пры вымаўленні ў сярэдзіне слова зычнага гука [***з***] перад глухім [***к***] на пісьме не перадаецца;	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення.	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
2) гу_чар; 3) ука_; 4) ра_чырванецца; 5) про_ьба. **Адказ:** 4,5	вымаўляем: [*нарэска*]; правяраем: *нарэзаць*; пішам: *нарэзка*; 2) *гу**ш**чар* → слова пішацца адпаведна з літаратурным вымаўленнем: [*гу**ш**чар*]; 3) *ука**з*** → аглушэнне пры вымаўленні на канцы слова звонкага зычнага гука [***з***] на пісьме не перадаецца: вымаўляем – [*ука**с***]; правяраем: *ука**з**ы*; пішам: *ука**з***; 4) *ра**с**чырванецца* → прыпадабненне свісцячага зычнага гука [***с***] пры вымаўленні да шыпячага зычнага [***ч***] на пісьме ў прыстаўцы ***рас-*** не перадаецца; вымаўляем: [*ра**шч**ырван'эцца*]; пішам: *ра**с**чырванецца*; 5) *про**сь**ба* → азванчэнне зычнага гука [***с'***] пры вымаўленні перад звонкім [***б***] на пісьме не перадаецца; вымаўляем: [*про**з'**ба*]; правяраем: *пра**с**іць*; пішам: *про**сь**ба*	Зычныя гукі. Іх вымаўленне і правапіс. Вымаўленне і правапіс спалучэнняў зычных	беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 1, 2. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 15, 16
А8. Адзначце словы, якія ў сваім саставе маюць прыстаўку: 1) абараніць; 2) адмыслова; 3) выпяканне; 4) спагада; 5) упарадкаваны. **Адказ:** 1,3,5	1) *абараніць* → слова ў сваім саставе мае прыстаўку ***а-***; аднакаранёвыя словы: *бараніць, бараніцца*; 2) *адмыслова* → слова ў сваім саставе не мае прыстаўкі; аднакаранёвыя словы: *адмысловы, адмысловасць*; 3) *выпяканне* → слова ў сваім саставе мае прыстаўку ***вы-***; аднакаранёвыя словы: *пячы*, *печыва*; 4) *спагада* → слова ў сваім саставе не мае прыстаўкі; аднакаранёвыя словы: *спагадаць, спагадлівы*; 5) *упарадкаваны* → слова ў сваім саставе мае прыстаўку ***у-***; аднакаранёвыя словы: *парадкаваць*, *парадак*	Марфемная будова слова. Словаўтварэнне і арфаграфія. Культура маўлення. Марфемы як структурна значымыя часткі слова	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 24–26. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 23, 25
А9. Адзначце словы, якія трэба пісаць праз злучок: 1) (вагон) цыстэрна; 2) (Корш) Саблін; 3) (інфра) структура; 4) (паў) яблыка;	1) *вагон-цыстэрна* → складаны назоўнік, утвораны ад двух самастойных слоў ***вагон*** і ***цыстэрна*** без злучальнай галоснай, пішацца праз злучок; 2) *Корш-Саблін* → складаны назоўнік, які	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Складаныя назоўнікі, іх утварэнне і	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА,

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
5) (птушка) гадоўля. **Адказ:** 1,2	абазначае састаўное прозвішча, пішацца праз злучок; 3) *інфраструктура* → складаны назоўнік з першай іншамоўнай часткай ***інфра***- пішацца разам; 4) *паўяблыка* → частка ***паў***- з агульным назоўнікам пішацца разам; 5) *птушкагадоўля* → складаны назоўнік, утвораны шляхам спалучэння дзвюх асноў ***птушк***- і ***гадоўл***- з дапамогай злучальнай літары ***а***, пішацца разам	правапіс	2014; § 33. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 27. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 19
А10. Адзначце правільна напісаныя лічэбнікі: 1) восемь; 2) шэсцьдзясят; 3) дзве; 4) пятнадцаты; 5) чацвёра. **Адказ:** 2,3,5	1) *восем* → пасля губнога гука [***м***] *мяккі знак* не пішацца; 2) *шэсцьдзясят* → лічэбнік напісаны правільна; 3) *дзве* → лічэбнік напісаны правільна; 4) *пятнаццаты* → у сярэдзіне лічэбніка ***пятнаццаты*** пішуцца дзве літары ***ц*** (***цц***); 5) *чацвёра* → лічэбнік напісаны правільна	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс колькасных і парадкавых лічэбнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 46, 47, 49. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 33, 34
А11. Адзначце словы, якія трэба пісаць праз злучок: 1) (густа) валосы; 2) (літаратурна) музычны; 3) (паўднёва) ўсходні; 4) (трох) пакаёвы; 5) (анты) мікробны. **Адказ:** 2,3	1) *густавалосы* → складаны прыметнік, утвораны ад словазлучэння (***густыя валасы***), пішацца разам; 2) *літаратурна-музычны* → складаны прыметнік, утвораны ад двух раўназначных слоў (***літаратурны*** і ***музычны***), пішацца праз злучок; 3) *паўднёва-ўсходні* → складаны прыметнік, які абазначае напрамак свету, пішацца праз злучок; 4) *трохпакаёвы* → складаны прыметнік, утвораны ад словазлучэння (***тры пакоі***), пішацца разам; 5) *антымікробны* → складаны прыметнік з першай іншамоўнай часткай ***анты***-	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс складаных прыметнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 41. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання.

УА "РІКВ"

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	пішацца разам		Мінск: НІА, 2016; § 19
А12. Адзначце дзеясловы, якія ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку цяперашняга ці будучага простага часу маюць канчатак -***эш*** (-***еш***): 1) радавацца; 2) падкрэсліць; 3) сказаць; 4) падстрыгчы; 5) задрыжаць. **Адказ:** 1,4	1) *радавацца – радуешся* → зваротны дзеяслоў І спражэння незакончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку цяперашняга часу пасля асновы на мяккі зычны гук (*раду[йэ]шся*) мае канчатак -***еш***- (-***ся*** *– постфікс*); 2) *падкрэсліць – падкрэсліш* → дзеяслоў ІІ спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на мяккі зычны гук мае канчатак -***іш***; 3) *сказаць – скажаш* → дзеяслоў І спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на зацвярдзелы зычны гук [***ж***] не пад націскам мае канчатак -***аш***; 4) *падстрыгчы – падстрыжэ́ш* → дзеяслоў І спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на зацвярдзелы зычны гук [***ж***] пад націскам мае канчатак -***эш***; 5) *задрыжаць – задрыжыш* → дзеяслоў ІІ спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на зацвярдзелы зычны гук мае канчатак -***ыш***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Трыванне дзеяслова. Утварэнне дзеясловаў закончанага і незакончанага трыванняў. Канчаткі дзеясловаў І і ІІ спражэнняў, іх правапіс	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 8. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 61, 65. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; практ. 320; § 38
А13. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць разам: 1) вывучыць (***на***) ***памяць***; 2) сустракацца (***што***) ***год***; 3) чытаць (***па***) ***нямецку***; 4) расчыніць (***на***) ***сцеж***; 5) (***за***) ***надта*** прыгожы. **Адказ:** 2,4,5	1) *вывучыць* ***на памяць*** → блізкае да прыслоўя па значэнні і функцыі спалучэнне назоўніка з прыназоўнікам пішацца асобна; 2) *сустракацца* ***штогод*** → прыслоўе, утворанае шляхам спалучэння займенніка ***што*** і назоўніка ***год***, пішацца разам; 3) *чытаць* ***па-нямецку*** → прыслоўе, якое мае прыстаўку ***па-*** і заканчваецца на -***цку***, пішацца праз злучок; 4) *расчыніць* ***насцеж*** → прыслоўе, утворанае	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў слоў, блізкіх да прыслоўяў	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 27–30. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 19, 43; практ. 344

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	ад назоўніка, які ў сучаснай беларускай мове самастойна не ўжываецца, пішацца разам; 5) ***занадта*** *прыгожы* → прыслоўе, утворанае шляхам спалучэння прыслоўя ***надта*** і прыназоўніка ***за***, пішацца разам		
А14. Адзначце прыклады, у якіх часціцу ***не*** з выдзеленымі словамі трэба пісаць разам: 1) (***не***) ***трымацца*** за мінулае; 2) (***не***) ***паседлівае*** дзіця; 3) яблыні (***не***) ***пабелены***; 4) (***не***) ***разлічваючы*** на дапамогу; 5) (***не***) ***прачытаны*** раман. **Адказ:** 2,5	1) ***не трымацца*** *за мінулае* → ***не*** з дзеясловам пішацца асобна; 2) ***непаседлівае*** *дзіця* → ***не-*** – прыстаўка, без якой слова ***непаседлівае*** не ўжываецца; 3) *яблыні* ***не пабелены*** → ***не*** з кароткім дзеепрыметнікам пішацца асобна; 4) ***не разлічваючы*** *на дапамогу* → ***не*** з дзеепрыслоўем пішацца асобна; 5) ***непрачытаны*** *раман* → ***не*** з поўным дзеепрыметнікам, пры якім няма залежнага слова, пішацца разам	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс часціцы ***не*** з рознымі часцінамі мовы	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 42. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 12, 15, 47. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 5. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 48
А15. Адзначце сказы, у якіх правільна ўжыта падкрэсленая часціца ***ні***: 1) Якая б ***ні*** была прыгожая тая ці іншая мова, але толькі адна завецца роднай. 2) ***Ні*** май сто рублёў, а май сто сяброў. 3) Вясной і ў людзей, і ў птушак ***ні*** хвілінкі вольнага часу. 4) ***Ні*** разу не пакрыўдзіла сяброў я сваёй абыякавасцю. 5) Ці ж ***ні*** пра дабро нагадвае нам горад Добруш! **Адказ:** 1,3,4	1) *Якая б* ***ні*** *была прыгожая тая ці іншая мова, але толькі адна завецца роднай.* → у дадзенай частцы складаназалежнага сказа для ўзмацнення сцвярджэння ўжываецца часціца ***ні***; 2) ***Не*** *май сто рублёў, а май сто сяброў.* → для надання адмоўнага значэння частцы сказа пры дзеяслове-выказніку ўжываецца часціца ***не***; 3) *Вясной і ў людзей, і ў птушак* ***ні*** *хвілінкі вольнага часу.* → для надання адмоўнага значэння безасабоваму сказу ўжываецца	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Часціцы ***не*** і ***ні***, іх ужыванне і правапіс	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 46. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; практ. 23. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	часціца ***ні***, якая стаіць пры назоўніку ***хвілінкі*** ў форме роднага склону; 4) ***Ні*** *разу не пакрыўдзіла сяброў я сваёй абыякавасцю.* → у спалучэнні ***ні разу*** са значэннем *'ніколі'* ўжываецца часціца ***ні***; 5) *Ці ж* ***не*** *пра дабро нагадвае нам горад Добруш!* → для надання сцвярджэння сказу пытальна-клічнага тыпу ўжываецца часціца ***не***		устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 47
А16. Адзначце словазлучэнні, якія адпавядаюць нормам беларускай літаратурнай мовы: 1) кіраўнік справамі; 2) хадзіць па сцежкам; 3) цешыцца з дзіцяці; 4) у пяці метрах ад возера; 5) наведваць у святочныя дні. **Адказ:** 3,5	1) *кіраўнік спраў* → пры назоўніку ***кіраўнік*** залежнае слова ўжываецца ў форме роднага склону; 2) *хадзіць па сцежках* → у форме множнага ліку меснага склону назоўнік з асновай на зычны гук [***к***] мае канчатак ***-ах***; 3) *цешыцца з дзіцяці* → дзеяслоў ***цешыцца*** кіруе назоўнікам у форме роднага склону з прыназоўнікам ***з***; 4) *за пяць метраў ад возера* → характэрная для беларускай мовы сінтаксічная канструкцыя; 5) *наведваць у святочныя дні* → характэрная для беларускай мовы сінтаксічная канструкцыя	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка. Асаблівасці кіравання ў беларускай мове	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 8; практ. 55. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; практ. 277. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 9; С. 242–244
А17. Адзначце сказы, у якіх выдзеленае (выдзеленыя) слова (словы) – ***акалічнасць***: 1) Вызваліць ***хутка*** вясна ад зімовых чараў рэчку. 2) Ідзём з дзядулем мы ў заснежаны лес сляды-загадкі ***разгадаць***. 3) У кожнага на душы ***радасна***, калі вяртаюцца з выраю жаваранкі. 4) ***Адгарадзіўшы дзень ад нас чарнільнай шырмай***, ноч апусцілася павольна на зямлю. 5) ***Хоць*** валошка і лічыцца пустазеллем, але ніхто не асмеліцца так яе назваць. **Адказ:** 1,2,4	1) *Вызваліць хутка вясна ад зімовых чараў рэчку.* → прыслоўе ***хутка*** адносіцца да дзеяслова-выказніка ***вызваліць***, адказвае на пытанне *калі?* і з'яўляецца акалічнасцю; 2) *Ідзём з дзядулем мы ў заснежаны лес сляды-загадкі разгадаць.* → інфінітыў ***разгадаць*** адносіцца да дзеяслова-выказніка ***ідзём***, адказвае на пытанне *з якой мэтай?* і з'яўляецца акалічнасцю; 3) *У кожнага на душы радасна, калі вяртаюцца з выраю жаваранкі.* → у галоўнай частцы складаназалежнага сказа дзейніка няма; выказнік выражаны прыслоўем са значэннем стану ***радасна***;	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Галоўныя і даданыя члены сказа. Спосабы выражэння галоўных і даданых членаў сказа	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў двух частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 17. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 56. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	4) *Адгарадзіўшы дзень ад нас чарнільнай шырмай, ноч апусцілася павольна на зямлю.* → дзееприслоўны зварот з'яўляецца акалічнасцю; 5) *Хоць валошка і лічыцца пустазеллем, але ніхто не асмеліцца так яе назваць.* → ***хоць*** – падпарадкавальны злучнік, пры дапамозе якога ў складаназалежным сказе даданая акалічнасная ўступальная частка звязана з галоўнай часткай		беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 3, 16, 20, 42. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 19, 25
А18. Адзначце аднасастаўныя сказы: 1) Добра ма́рыцца ў асеннім лесе. 2) Матэрыяльнае не павінна браць верх над духоўным. 3) Праца – гэта аснова жыцця. 4) Лес на ласункі багаты. 5) Беражы нос у вялікі мароз. **Адказ:** 1,5	1) *Добра ма́рыцца ў асеннім лесе.* → аднасастаўны сказ: дзейніка няма; выказнік выражаны спалучэннем прыслоўя з безасабовым дзеясловам; 2) *Матэрыяльнае не павінна браць верх над духоўным.* → двухсастаўны сказ: дзейнік выражаны прыметнікам, ужытым у значэнні назоўніка; у састаўным дзеяслоўным выказніку лексічнае значэнне выражана фразеалагізмам ***браць верх***, граматычнае – прыметнікам ***павінна*** + часціца ***не***; 3) *Праца – гэта аснова жыцця.* → двухсастаўны сказ: дзейнік выражаны назоўнікам у форме назоўнага склону; выказнік выражаны назоўнікам у форме назоўнага склону + часціца ***гэта***; 4) *Лес на ласункі багаты.* → двухсастаўны сказ: дзейнік выражаны назоўнікам у форме назоўнага склону; у састаўным іменным выказніку дзеяслоў-звязка адсутнічае (нулявая звязка), іменная частка выражана прыметнікам; 5) *Беражы нос у вялікі мароз.* → аднасастаўны сказ: дзейніка няма; выказнік выражаны дзеясловам загаднага ладу ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Двухсастаўныя сказы. Аднасастаўныя сказы, іх будова	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 15–19, 27–31. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 11
А19. Адзначце сказы, у якіх працяжнік паміж	1) *Белыя азёры, мабыць, самы прыгожы*	Сінтаксіс і	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова:

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
дзейнікам і выказнікам пастаўлены ў адпаведнасці з правіламі пунктуацыі беларускай мовы: 1) Белыя азёры, мабыць, – самы прыгожы куток Брэстчыны. 2) Дзетак узгадаваць – не грыбкоў назбіраць. 3) Рака Нёман за Прыпяць – даўжэйшая. 4) Вёрткая сінічка – пырх з галінкі на другую. 5) Індыя – радзіма шахмат. **Адказ:** 2,4,5	*куток Брэстчыны.* → паміж дзейнікам, выражаным сінтаксічна непадзельным словазлучэннем, і выказнікам, выражаным назоўнікам у форме назоўнага склону, ёсць пабочнае слова ***мабыць***, таму працяжнік ***не ставіцца***; 2) *Дзетак узгадаваць* **–** *не грыбкоў назбіраць.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі інфінітывамі, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік; 3) *Рака Нёман за Прыпяць даўжэйшая.* → паміж дзейнікам, выражаным назоўнікам у форме назоўнага склону, і выказнікам, выражаным прыметнікам у форме вышэйшай ступені параўнання, працяжнік ***не ставіцца***; 4) *Вёрткая сінічка* **–** *пырх з галінкі на другую.* → паміж дзейнікам, выражаным назоўнікам у форме назоўнага склону, і выказнікам, выражаным усечанай формай дзеяслова, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік; 5) *Індыя* **–** *радзіма шахмат.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік	пунктуацыя. Культура маўлення. Працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам	вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 13. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 12. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 21
А20. Адзначце сказы, у якіх няма парушэння пунктуацыйных нормаў: 1) Полем, і лугам, і пералескамі красавік ідзе да нас з пралескамі. 2) У спеве жулана можна пачуць стракатанне сарокі і цвырканне вераб'я, меладычны свіст івалгі і хрыплае карканне вароны. 3) Пахне чэрвеньскі ветрык то суніцамі, то мядовай грэчкай. 4) Ад жоўтай лотаці берагі рэк, ды каналаў становяцца сонечнымі. 5) Што мне свет наш вялікі без маленькай,	1) *Полем, і лугам, і пералескамі красавік ідзе да нас з пралескамі.* → коскамі раздзяляюцца аднародныя акалічнасці, звязаныя паўторным спалучальным злучнікам ***і***; 2) *У спеве жулана можна пачуць стракатанне сарокі і цвырканне вераб'я, меладычны свіст івалгі і хрыплае карканне вароны.* → аднародныя дапаўненні, звязаныя парамі пры дапамозе злучнікаў ***і***, коскамі не раздзяляюцца; пары аднародных дапаўненняў, звязаныя	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку пры аднародных членах сказа	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 19. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 37–40. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова:

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
роднай вёскі! **Адказ:** 1,2,3	бяззлучнікавай сувяззю, раздзяляюцца коскамі; 3) *Пахне чэрвеньскі ветрык то суніцамі, то мядовай грэчкай.* → паміж аднароднымі дапаўненнямі, звязанымі пры дапамозе размеркавальнага злучніка ***то – то***, ставіцца коска; 4) *Ад жоўтай лотаці берагі рэк ды каналаў становяцца сонечнымі.* → паміж аднароднымі азначэннямі, звязанымі пры дапамозе адзіночнага спалучальнага злучніка ***ды*** (= ***і***), коска не ставіцца; 5) *Што мне свет наш вялікі без маленькай роднай вёскі!* → паміж неаднароднымі азначэннямі, выражанымі якаснымі прыметнікамі, якія адносяцца да паяснёнага назоўніка па-рознаму (прыметнік ***роднай*** адносіцца непасрэдна да назоўніка ***вёскі***, прыметнік ***маленькай*** – да словазлучэння ***роднай вёскі***), коска не ставіцца		вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 12; практ. 99, 100, 104
А21. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі): 1) Прыгожа__ быццам да шлюбу__ снег з марозам прыбралі бярозу. 2) Няхай заўжды ў нас квітнеюць смолкі, званочкі і сінія__ што неба__ васілёчкі. 3) Першапачаткова надзіманыя шарыкі выкарыстоўваліся ў Англіі__ як афіцыйны атрыбут святочных шэсцяў, юбілейных свят і свецкіх прыёмаў. 4) Зіма сёлета__ як на заказ. 5) Нібы дзеці__ плачуць у асеннім небе гусі. **Адказ:** 1,2,5	1) *Прыгожа**,** быццам да шлюбу**,** снег з марозам прыбралі бярозу.* → выдзяляецца коскамі параўнальны зварот ***быццам да шлюбу***; ***быццам*** – параўнальны злучнік; 2) *Няхай заўжды ў нас квітнеюць смолкі, званочкі і сінія**,** што неба**,** васілёчкі.* → выдзяляецца коскамі параўнальны зварот ***што неба***; ***што*** – параўнальны злучнік; 3) *Першапачаткова надзіманыя шарыкі выкарыстоўваліся ў Англіі як афіцыйны атрыбут святочных шэсцяў, юбілейных свят і свецкіх прыёмаў.* → не аддзяляецца коскай зварот ***як афіцыйны атрыбут святочных шэсцяў, юбілейных свят і свецкіх прыёмаў***, які мае значэнне ‘ў якасці’ (*шарыкі* і былі *афіцыйным атрыбутам святочных шэсцяў,*	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з параўнальнымі зваротамі	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 52, 53. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	юбілейных свят і свецкіх прыёмаў); 4) *Зіма сёлета як на заказ.* → не аддзяляецца коскай фразеалагізм ***як на заказ***; 5) *Нібы дзеці**,** плачуць у асеннім небе гусі.* → аддзяляецца коскай параўнальны зварот ***нібы дзеці***; ***нібы*** – параўнальны злучнік		
А22. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі): 1) Пасаджаны некалі ўсёй вёскай__ зацвіў сёлета рабінавы гай. 2) Каб восенню добры ўраджай атрымаць, нельга вясной__ спусціўшы рукавы__ працаваць. 3) Закончыўшы вясновы рамонт сваіх гнёздаў__ клякочуць задаволена буслы. 4) Сніць лес зімою завірушнай__ поўныя ягад__ паляны, россып кветак, пералівы птушыных галасоў. 5) У Беларусі сустракаецца 8 відаў зверабою__ ці святаянніку. **Адказ:** 1,3,5	1) *Пасаджаны некалі ўсёй вёскай**,** зацвіў сёлета рабінавы гай.* → коскай аддзяляецца адасобленае дапасаванае азначэнне ***Пасаджаны некалі ўсёй вёскай***, якое стаіць перад паяснёным назоўнікам ***гай*** і аддзелена ад яго іншымі членамі сказа; 2) *Каб восенню добры ўраджай атрымаць, нельга вясной спусціўшы рукавы працаваць.* → коскамі не выдзяляецца акалічнасць ***спусціўшы рукавы***, якая з'яўляецца фразеалагізмам; 3) *Закончыўшы вясновы рамонт сваіх гнёздаў**,** клякочуць задаволена буслы.* → аддзяляецца коскай адасобленая акалічнасць ***Закончыўшы вясновы рамонт сваіх гнёздаў***, выражаная дзеепрыслоўным зваротам; 4) *Сніць лес зімою завірушнай поўныя ягад паляны, россып кветак, пералівы птушыных галасоў.* → не выдзяляецца коскамі дапасаванае азначэнне ***поўныя ягад***, якое выражана прыметнікавым зваротам і стаіць перад паяснёным назоўнікам ***паляны***; 5) *У Беларусі сустракаецца 8 відаў зверабою**,** ці святаянніку.* → аддзяляецца коскай адасоблены прыдатак ***ці святаянніку***, пры якім ёсць злучнік ***ці*** і які мае ўдакладняльнае значэнне	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку пры адасобленых членах сказа	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 7, 16. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 46–50. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 13
А23. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі):	1) *Бабры здольныя праплысці пад вадой амаль 800 метраў.* → часціца ***амаль***	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент змесцу	Вучэбны дапаможнік
1) Бабры здольныя праплысці пад вадой__ амаль__ 800 метраў. 2) Добры сняжок__ між іншым__ ураджай зберагае. 3) Сумленны чалавек__ кажуць у народзе__ спакойна спаць кладзецца. 4) Будаўніцтва новай хаты__ дарэчы__ нашы продкі распачыналі ў аўторак або ў чацвер. 5) Герань – пакаёвая расліна, аднак__ яна можа расці і ў садзе. **Адказ:** 2,3,4	коскамі не выдзяляецца; 2) *Добры сняжок, між іншым, ураджай зберагае.* → спалучэнне слоў ***між іншым***, якое граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, указвае на парадак думак і іх сувязь, з'яўляецца пабочным; пабочная канструкцыя выдзяляецца коскамі; 3) *Сумленны чалавек, кажуць у народзе, спакойна спаць кладзецца.* → сказ ***кажуць у народзе***, які граматычна не звязаны з членамі сказа, не дзеліцца па членах сказа і ўказвае на крыніцу паведамлення, з'яўляецца пабочным; пабочны сказ выдзяляецца коскамі; 4) *Будаўніцтва новай хаты, дарэчы, нашы продкі распачыналі ў аўторак або ў чацвер.* → слова ***дарэчы***, якое граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, указвае на парадак думак і іх сувязь, з'яўляецца пабочным; пабочнае слова выдзяляецца коскамі; 5) *Герань – пакаёвая расліна, аднак яна можа расці і ў садзе.* → не аддзяляецца коскай супраціўны злучнік ***аднак***	маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з пабочнымі канструкцыямі	ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 44. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 14
А24. Адзначце складаназлучаныя сказы, паміж часткамі якіх трэба паставіць коску: 1) Яшчэ дзень-два і скрозь пабягуць ручайкі. 2) Ягады рабіны, шыпшыны, каліны, ядлоўцу склёўваюць амялушкі а шышкі елкі і сасны лушчаць крыжадзюбы. 3) Спакойнае неба чаруе бяздонным блакітам і так прыгожа, так міла серабрыцца ля рэчкі густая ракіта. 4) Ужо зноў кукуюць зязюлі і росы мядовыя ападаюць на дол. 5) Не маем мы вялікага мора затое ёсць у нас чароўныя азёры.	1) *Яшчэ дзень-два* **–** *і скрозь пабягуць ручайкі.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа, якія паказваюць на хуткую змену падзей і звязаны спалучальным злучнікам ***і***, ставіцца працяжнік; 2) *Ягады рабіны, шыпшыны, каліны, ядлоўцу склёўваюць амялушкі****,*** *а шышкі елкі і сасны лушчаць крыжадзюбы.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа з супастаўляльнымі сэнсавымі адносінамі перад супраціўным злучнікам ***а*** ставіцца коска; 3) *Спакойнае неба чаруе бяздонным*	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназлучаных сказах	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 6–11. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 16

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
Адказ: 2,3,5	*блакітам**,** і так прыгожа, так міла серабрыцца ля рэчкі густая ракіта.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад адзіночным спалучальным злучнікам ***і*** ставіцца коска; 4) *Ужо зноў кукуюць зязюлі і росы мядовыя ападаюць на дол.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад адзіночным спалучальным злучнікам ***і*** коска не ставіцца, бо ў першай частцы ёсць агульныя для абедзвюх частак словы ***Ужо зноў***; 5) *Не маем мы вялікага мора**,** затое ёсць у нас чароўныя азёры.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа з супастаўляльнымі сэнсавымі адносінамі перад супраціўным злучнікам ***затое*** ставіцца коска		
А25. Адзначце складаназалежныя сказы, у якіх няма парушэння пунктуацыйных нормаў: 1) Там ніва не родзіць, дзе гультай ходзіць. 2) Каб бярозавік быў смачнейшы, бочку з сокам закопвалі на шэсць дзён у пясок. 3) Люблю часіну першых навальніц, калі вясёлая маланка зіхаціць, і калі нясмела яшчэ гром грыміць. 4) Сушэнне сыру, якое дазваляе надоўга захаваць гэты малочны прадукт мае ў нас даўнюю традыцыю. 5) Чуў я, што, калі на Стрэчанне раніцай выпадзе снег, то трэба чакаць ранняга ўраджаю. **Адказ:** 1,2	1) *Там ніва не родзіць, дзе гультай ходзіць.* → складаназалежны сказ, у якім даданая акалічнасная частка, што звязана з галоўнай пры дапамозе злучальнага слова ***дзе***, аддзяляецца коскай; 2) *Каб бярозавік быў смачнейшы, бочку з сокам закопвалі на шэсць дзён у пясок.* → складаназалежны сказ, у якім даданая акалічнасная частка, што звязана з галоўнай пры дапамозе падпарадкавальнага злучніка ***каб***, аддзяляецца коскай; 3) *Люблю часіну першых навальніц, калі вясёлая маланка зіхаціць і калі нясмела яшчэ гром грыміць.* → сказ з дзвюма даданымі азначальнымі часткамі, якія паясняюць у галоўнай назоўнік ***часіну***, адказваюць на адно і тое ж пытанне *якую?* і з'яўляюцца аднароднымі; паміж	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназалежных сказах	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 13–21, 23, 24. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 17

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	аднароднымі дадзенымі часткамі, звязанымі адзіночным спалучальным злучнікам ***і***, коска не ставіцца; 4) *Сушэнне сыру, якое дазваляе надоўга захаваць гэты малочны прадукт**,** мае ў нас даўнюю традыцыю.* → складаназалежны сказ, у якім даданая азначальная частка, што звязана з галоўнай пры дапамозе злучальнага слова ***якое***, выдзяляецца коскамі; 5) *Чуў я, што калі на Стрэчанне раніцай выпадзе снег, то трэба чакаць ранняга ўраджаю.* → складаназалежны сказ з дзвюма даданымі часткамі, дзе паміж падпарадкавальнымі злучнікамі ***што*** і ***калі***, якія стаяць побач, коска не ставіцца, бо ёсць другая частка ***то*** парнага злучніка ***калі – то***		
А26. Адзначце бяззлучнікавыя складаныя сказы, паміж часткамі якіх трэба паставіць двукроп'е: 1) Даспяваюць суніцы ў зялёных барах звіняць на шыпшыне пчаліныя гуслі. 2) Балоты з'яўляюцца выдатнымі біялагічнымі фільтрамі яны паглынаюць і перапрацоўваюць бактэрыяльную і грыбковую мікрафлору. 3) Убачыць зблізку жураўлёў складана птушкі гэтыя жывуць на балотах. 4) Ліпа зацвіла ля нашай хаты тут жа прыляцеў і чмель пухнаты. 5) Няма вясною камароў летам дрэнны ўкос будзе. **Адказ:** 2,3	1) *Даспяваюць суніцы ў зялёных барах**,** звіняць на шыпшыне пчаліныя гуслі.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца коска, бо ў іх выражаюцца адносіны адначасовасці з'яў; паміж часткамі можна ўставіць спалучальныя злучнікі ***і***, ***ды*** (= ***і***); 2) *Балоты з'яўляюцца выдатнымі біялагічнымі фільтрамі**:** яны паглынаюць і перапрацоўваюць бактэрыяльную і грыбковую мікрафлору.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо ў другой частцы ўказваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў першай; паміж часткамі можна ўставіць злучнікі ***бо***, ***таму што***; 3) *Убачыць зблізку жураўлёў складана**:** птушкі гэтыя жывуць на балотах.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо ў	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 26–29. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 18

Заданне. **Адказ**	**Разбор задання**	**Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу**	**Вучэбны дапаможнік**
	другой часткі ўказваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў першай; паміж часткамі можна ўставіць злучнікі ***бо***, ***таму што***; 4) *Ліпа зацвіла ля нашай хаты* **–** *тут жа прыляцеў і чмель пухнаты.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца працяжнік, бо паміж імі выражаецца хуткая змена падзей; 5) *Няма вясною камароў* **–** *летам дрэнны ўкос будзе.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца працяжнік, бо першая частка паказвае на ўмову таго, пра што гаворыцца ў другой частцы; у пачатку першай часткі можна паставіць злучнік ***калі***		
А27. Адзначце сцверджанні, якія адпавядаюць складанаму сказу з рознымі відамі сувязі частак: *На свята Багач усе вяскоўцы нездарма завіталі ў хату майго суседа гаспадару які шчыра працаваў і які сабраў лепшы ўраджай урачыста прыносяць у нашай вёсцы апошні сноп жыта.* 1) у сказе прапушчаны тры коскі; 2) у сказе прапушчаны працяжнік; 3) у сказе пастаўлены ўсе неабходныя знакі прыпынку; 4) у сказе прапушчана двукроп'е; 5) у сказе прапушчаны дзве коскі. **Адказ:** 4,5	**І** [1]*На свята Багач усе вяскоўцы нездарма завіталі ў хату майго суседа****:*** **ІІ** [2]*гаспадару****,*** [3]*які шчыра працаваў і* [4]*які сабраў лепшы ўраджай****,*** [2]*урачыста прыносяць у нашай вёсцы апошні сноп жыта.* → сказу адпавядаюць наступныя сцверджанні: 1) сцверджанне пад нумарам **4**: паміж **І** і **ІІ** сэнсавымі часткамі ставіцца двукроп'е, бо яны звязаны бяззлучнікавай сувяззю і ў **ІІ** частцы ўказваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў **І**; паміж часткамі можна ўставіць злучнікі ***бо***, ***таму што***; 2) сцверджанне пад нумарам **5**: у **ІІ** сэнсавай частцы аднародныя даданыя часткі **3** і **4**, якія стаяць у сярэдзіне галоўнай **2**, выдзяляюцца з двух бакоў коскамі. Паміж аднароднымі даданымі часткамі **3** і **4**, звязанымі спалучальным злучнікам ***і***, коска не ставіцца	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 31, 32. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 19

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
А28. Адзначце знак (знакі) прыпынку, які (якія) трэба паставіць на месцы пропуску ў сказе: *Мой сусед, заўзяты рыбак, расказваў__ «Вугор у росныя ночы выпаўзае на поле, каб паесці гароху».* 1) кропку і працяжнік; 2) коску і працяжнік; 3) двукроп'е; 4) працяжнік; 5) кропку. **Адказ:** 3	*Мой сусед, заўзяты рыбак, расказваў: «Вугор у росныя ночы выпаўзае на поле, каб паесці гароху».* → сказ з простай мовай, у якім: 1) словы аўтара стаяць перад простай мовай; пасля слоў аўтара трэба паставіць *двукроп'е*	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з простай мовай	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 23. **Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 35, 36. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 21

Тэкст да заданняў А29, А30, В1–В6

(1) *Вызначэнне словаўтваральнай структуры – гэта свайго роду этымалагічны аналіз.* (2) *Вызначэнне словаўтваральнай будовы прадугледжвае наступныя этапы: вылучаецца група вытворных слоў, выдзяляецца іх корань.* (3) *Знайсці корань можна,* **...** *гісторыю слова.* (4) [1]*Выдзеліўшы* [2]*першасны корань, можна ўбачыць, што* ***само*** *слова* [3]*азначала раней, калі, чаму і якія* [4]*адбыліся ў ім* [5]*змены.*

(5) *Возьмем словы, якія ў беларускай мове абазначаюць зімовае надвор'е: замець, мяцеліца, завея, завіруха.* (6) *Мяцеліца – старажытнае слова.* (7) *Яго ўзнікненне трэба* ***звязаць*** *з дзеясловам «месці».* (8) *Блізкім па значэнні да назвы «мяцеліца» з'яўляецца назоўнік «завея».* (9) *Дадзены назоўнік аддзеяслоўны, утвораны на базе прэфіксальнага «завеяць».* (10) *Назва «мяцеліца» падкрэслівае, што* ***снег*** *уздымаецца, мяцецца.* (11) *«Завея» звязваецца з веяннем, насыпаннем снежных гурбаў.* (12) *Назоўнік «завіруха» мае сувязь са словамі «вір», «віраваць», «вірыць».* (13) *Акрамя таго, назоўнік «завіруха» ў беларускай мове з даўніх часоў ужываецца ў пераносным значэнні – «неспакой, бязладдзіца».*

(14) *Падставай для таго, каб у беларускай мове назваць зімовыя месяцы «снежнем», «студзенем», «лютым», паслужылі прыродныя з'явы: снег, сцюжа, люты (****вялікі****, моцны) мароз.*

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
А29. Адзначце правільнае сцверджанне ў дачыненні да тэксту: 1) тэкст навуковага стылю; 2) тэкст мастацкага стылю; 3) тэкст гутарковага стылю; 4) тэкст публіцыстычнага стылю; 5) тэкст афіцыйнага стылю. **Адказ:** 1	тэксту адпавядае сцверджанне пад нумарам **1**: тэкст ***навуковага стылю***, таму што: 1) галоўная функцыя тэксту – перадача навуковай інфармацыі; 2) выклад зместу падкрэслена лагічны (паслядоўны, звязны); 3) выказванне інфармацыйна насычанае, пры гэтым сціслае, дакладнае, канкрэтнае; 4) ужываецца спецыяльная лексіка:	Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Функцыянальныя стылі маўлення	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 11. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	словаўтваральнай структуры, этымалагічны аналіз, вытворных слоў і г. д.; 5) уяўляе сабой параграф падручніка ці ўрывак з даклада, навуковага артыкула і пад.		ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 11. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 13, 57. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 2. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 3, 10, 11, 33. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 4–8
А30. Адзначце словы, якія могуць быць ужыты на месцы пропуску ў ***3-м*** сказе тэксту: 1) адчуўшы; 2) высветліўшы; 3) здолеўшы; 4) ажыццявіўшы; 5) вызначыўшы. **Адказ:** 2,5	на месцы пропуску ў ***3-м*** сказе тэксту могуць быць ужыты словы-сінонімы ***высветліўшы*** і ***вызначыўшы***: 1) *высветліўшы*: (3) *Знайсці корань можна, высветліўшы гісторыю слова.*; 2) *вызначыўшы*: (3) *Знайсці корань можна, вызначыўшы гісторыю слова.*	Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Прыметы тэксту: сэнсавая цэласнасць, тэматычнае адзінства, разгорнутасць, паслядоўнасць, звязнасць, завершанасць тэксту	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 16. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 2. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 2, 26.

УА"РІКВ"

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
			Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 9, 21. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 2
В1. З пранумараваных у ***4-м*** сказе тэксту слоў вызначце тое, у якім ёсць асіміляцыя зычных гукаў. Запішыце гэта слова так, як яно пададзена ў ***4-м*** сказе. **Адказ:** змены	1) *змены* → цвёрды свісцячы зычны гук [***з***] прыпадабняецца да мяккага зычнага [***м’***] і вымаўляецца як мяккі [***з’***]: [***з’м’эны***]; 2) прыпадабненне цвёрдага зычнага гука да мяккага зычнага называецца асіміляцыяй зычных гукаў па мяккасці	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Арфаэпічныя нормы: нормы беларускага літаратурнага вымаўлення	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 3. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 13
В2. Запішыце падкрэслены ў ***10-м*** сказе тэксту назоўнік у форме роднага склону адзіночнага ліку. **Адказ:** снегу	1) *снегу* → рэчыўны назоўнік 2-га скланення мужчынскага роду ***снег***, які абазначае з’яву прыроды, у форме роднага склону адзіночнага ліку мае канчатак ***-у***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Назоўнікі 2-га скланення, правапіс іх склонавых канчаткаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 18. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 29
В3. Запішыце падкрэслены ў ***14-м*** сказе тэксту прыметнік у форме назоўнага склону множнага ліку. **Адказ:** вялікія	1) *вялікія* → прыметнік з асновай на мяккі зычны гук у форме назоўнага склону множнага ліку мае канчатак ***-ія***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Скланенне якасных прыметнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 35. **.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа

УАЦДКВ

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
			ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 32
В4. Запішыце падкрэслены ў ***4-м*** сказе тэксту займеннік у форме давальнага склону адзіночнага ліку. **Адказ:** самому	1) *самому* → пры скланенні азначальнага займенніка ***само́*** націск падае на канчатак: ***само́му***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Скланенне і правапіс займеннікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 53. **.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 36
В5. Ад асновы дзеяслова, падкрэсленага ў ***7-м*** сказе тэксту, утварыце поўны дзеепрыметнік і запішыце яго ў форме назоўнага склону адзіночнага ліку мужчынскага роду. **Адказ:** звязаны	1) *звязаны* → ад асновы неазначальнай формы дзеяслова закончанага трывання ***звязаць*** з дапамогай суфікса ***-н-*** утвараецца поўны дзеепрыметнік залежнага стану прошлага часу ***звязаны***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Дзеепрыметнікі незалежнага і залежнага стану, іх утварэнне і правапіс	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 8, 9. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 40
В6. У адным са сказаў ***10–14*** тэксту знайдзіце слова, якое мае значэнне ‘***прычына, абставіны, якія з’яўляюцца асновай для чаго-небудзь***’. Запішыце гэта слова ў той граматычнай форме, у якой яно пададзена ў адным са сказаў ***10–14***. **Адказ:** падставай	1) *падставай* → лексічнае значэнне ‘*прычына, абставіны, якія з’яўляюцца асновай для чаго-небудзь*’ мае ўжытае ў ***14-м*** сказе тэксту слова ***падстава*** (*падставай*)	Лексіка. Фразеалогія. Культура маўлення. Слова, яго лексічнае значэнне	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў двух частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 13. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 20

УА "РІКВ"

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
В7. Знайдзіце ў прапанаваным сказе немэтазгодна (збыткоўна) выкарыстанае слова, якое парушае правільнасць маўлення. Запішыце гэта слова ў той граматычнай форме, у якой яно пададзена ў сказе: *Нашы лясы, у якіх ёсць вялікая колькасць корму і сховішчаў, славяцца багатай жывёльнай фаўнай.* **Адказ:** жывёльнай	1) *жывёльнай* → ужытае ў сказе слова ***фаўна*** (*фаўнай*) мае значэнне ‘*сукупнасць усіх відаў жывёл пэўнай мясцовасці ці геалагічнага перыяду*’, таму слова ***жывёльнай*** у прапанаваным сказе збыткоўнае	Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 1. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 2

В8. Устанавіце адпаведнасць паміж фразеалагізмамі ў левым слупку і ***супрацьлеглымі*** ім па значэнні фразеалагізмамі ў правым слупку. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

А. Адпускаць лейцы. **Б.** Іграць другую скрыпку. **В.** Станавіцца папярок дарогі. **Г.** Не пакладаючы рук.	**1.** Весці рэй. **2.** Сыходзіць з дарогі. **3.** Абы дзень адбыць. **4.** Закручваць гайкі. **5.** Дарогі разышліся.

Адказ: А4Б1В2Г3	1) *адпускаць лейцы* – ‘змяншаць кантроль, паслабляць увагу, пільнасць, патрабаванні да каго-небудзь’ → *закручваць гайкі* – ‘павышаць патрабаванні да каго-небудзь, узмацняць строгасць’; 2) *іграць другую скрыпку* – ‘займаць другараднае, падпарадкаванае становішча ў чым-небудзь’ → *весці рэй* – ‘быць завадатарам, верхаводзіць, аказваць уплыў на ход чаго-небудзь’; 3) *станавіцца папярок дарогі* – ‘знарок перашкаджаць каму-небудзь’ → *сыходзіць з дарогі* – ‘перастаўшы перашкаджаць, даваць магчымасць дзейнічаць іншым’; 4) *не пакладаючы рук* – ‘вельмі старанна’ → *абы дзень адбыць* – ‘як папала, без ахвоты і старання’	Лексіка. Фразеалогія. Культура маўлення. Фразеалагізмы, іх роля ў маўленні	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 22. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 22

УАДІКВ

<table>
<tr><th>Заданне.
Адказ</th><th>Разбор задання</th><th>Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу</th><th>Вучэбны дапаможнік</th></tr>
<tr><td colspan="4">В9. Вызначце, якімі часцінамі мовы з’яўляюцца падкрэсленыя ў сказах словы, і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

А. Ёсць у Вязынцы хата, і да хаты <u>гэтай</u> сцежка не зарастае: нарадзіўся тут Янка Купала.
Б. Ляцяць лісты і павуціна <u>ўслед</u> жураўлінаму кліну.
В. Ручнікі ў нас калісьці аздаблялі вышыўкай <u>або</u> карункамі.
Г. <u>Ці</u> ж можна, не шукаючы, знайсці?

1. Прыслоўе.
2. Часціца.
3. Займеннік.
4. Злучнік.
5. Прыназоўнік.</td></tr>
<tr><td>Адказ: А3Б5В4Г2</td><td>1) гэтай → указальны займеннік, які паказвае на прадмет (да хаты), што вылучаецца з ліку іншых;
2) услед → вытворны прыназоўнік, які стаіць перад назоўнікам кліну ў форме давальнага склону і мае значэнне ‘ў напрамку таго, што аддаляецца’;
3) або → размеркавальны злучнік, пры дапамозе якога звязаны аднародныя акалічнасці;
4) ці → пытальная часціца, якая ўзмацняе пытальны характар выказвання</td><td>Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Самастойныя і службовыя часціны мовы</td><td>В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 50.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 35, 41, 43, 44.
З.І. Бадзевіч і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 4.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 35, 44, 45</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Заданне.
Адказ</th><th>Разбор задання</th><th>Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу</th><th>Вучэбны дапаможнік</th></tr>
<tr><td colspan="4">В10. Вызначце спосаб утварэння прыведзеных слоў і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

<table><tr><td>А. Уласцівасць.
Б. ВКЛ.
В. Прырэчны.
Г. Загад.</td><td>1. Бяссуфіксны.
2. Літарная абрэвіяцыя.
3. Гукавая абрэвіяцыя.
4. Суфіксальны.
5. Прыставачна-суфіксальны.</td></tr></table></td></tr>
<tr><td>Адказ: А4Б2В5Г1</td><td>1) уласцівасць → слова ўтворана суфіксальным спосабам: уласців-(ы) + суфікс -асць;
2) ВКЛ → літарная абрэвіяцыя: слова ўтворана з пачатковых літар слоў Вялікае Княства Літоўскае; вымаўляецца [вэкаэл];
3) прырэчны → слова ўтворана прыставачна-суфіксальным спосабам: рак-(а) + прыстаўка пры- і суфікс -н-;
4) загад → слова ўтворана бяссуфіксным спосабам: загад/а/-(ць) + Ø (нулявы суфікс)</td><td>Марфемная будова слова.
Словаўтварэнне і арфаграфія.
Культура маўлення.
Асноўныя спосабы ўтварэння слоў</td><td>В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 31, 32, 34.
В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 24, 37.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 23, 25, 26</td></tr>
</table>